

**Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən 2015-ci ildə
Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmiş**

TƏKLİFLƏR

1. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 17-ci maddəsinə əsasən vergi agentini vergini hesablamağa, onu vergi ödəyicisindən tutmağa və təyinatı üzrə köçürməyə borclu olan şəxsdir. Vergi Məcəlləsinin qeyd olunan maddəsində müəyyən edilmiş digər vəzifələrlə yanaşı vergi agentini, həmçinin, vergi ödəyicilərinə ödənilən gəlirlərin, onlardan tutulan və təyinatı üzrə köçürülən vergilərin, o cümlədən, hər vergi ödəyicisi üzrə ayrıca, uçotunu aparmağa borcludur.

Vergi Məcəlləsinin 150.1-ci maddəsinə əsasən vergi agentləri olan şəxslər ödəmə mənbəyində verginin tutulması və büdcəyə köçürülməsi üçün cavabdehdir. Məcəllənin 150.2-ci maddəsinə əsasən isə vergi məbləği tutulmursa və ya tutulmuş vergi büdcəyə köçürülmürsə, gəliri ödəyən hüquqi şəxslər və sahibkarlar (yəni, vergi agentləri) tutulmamış və ya köçürülməmiş verginin məbləğini, həmçinin müvafiq faizləri və sanksiyaları büdcəyə ödəməyə borcludurlar. O cümlədən, Vergi Məcəlləsinin 150.4-cü maddəsinə əsasən vergi ödəyicisinin iş yerində vergi agentini aylıq gəlir üzrə vergi tutmağa borcludur.

Göstərilənlərlə yanaşı, Vergi Məcəlləsinin 87.1-ci maddəsinə əsasən vergilərin, faizlərin və maliyyə sanksiyalarının ödənilmiş məbləğləri onların hesablanmış məbləğlərindən artıq olduqda, artıq ödənilmiş məbləğlər digər vergilərin (o cümlədən Vergi Məcəlləsinin 98, 99, 122, 123, 124, 125 və 169-cu maddələrinə əsasən digər vergi ödəyicilərinin gəlirlərindən, qeyri-rezidentin vergi agentini üçün yerinə yetirdiyi iş və xidmətlərdən tutulmuş vergilərin), faizlərin, maliyyə sanksiyalarının və inzibati cərimələr üzrə borcların ödənilməsi hesabına və ya sonrakı öhdəliklər üzrə ödəmələrin hesabına aid edilir. Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, vergi agentinin və vergi agentini tərəfindən vergiləri ödəmə mənbəyində tutulmuş vergi ödəyicilərinin vergitutma obyektlərindən hesablanmış (tutulmuş) və ödənilmiş vergilərin uçotu vahid şəxsi və rəqədə aparıldığından vergi agentini tərəfindən digər vergi ödəyicilərinə ödənilən gəlirlərdən hesabladığı (tutduğu) vergilər (o cümlədən, Vergi Məcəlləsinin 98, 99, 122, 123, 124, 125 və 169-cu maddələrinə əsasən digər vergi ödəyicilərinin gəlirlərindən tutulmuş vergilər və qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasının ərazisində vergi agentini üçün yerinə yetirdiyi iş və xidmətlərə görə hesablanmış ƏDV) bir sıra hallarda dövlət büdcəsinə ödənilməyərək vergi agentinin özünə məxsus olan vergitutma obyektlərindən hesablanmış vergilər, faizlər və maliyyə sanksiyaları üzrə

artıqödəmələrlə avtomatlaşdırılmış rejimdə əvəzləşdirilir ki, bu da Vergi Məcəlləsinin 78, 150 və 169-cu maddələrinə ziddir.

Onu da qeyd edək ki, mütərəqqi təcrübəyə malik bir sıra xarici ölkələrdə bütün fiziki şəxslərə vergi ödəyiciləri kimi ayrıca eyniləşdirilmə nömrələrinin verilməsi və həmin şəxslərin gəlirlərindən, o cümlədən, muzzdlu işlə əlaqədar gəlirlərindən tutulan və ödənilən vergilərin uçotunun, gəliri hesablayan və vergini tutan vergi agentinin deyil, şəxsin öz şəxsi vərəqəsində aparılması təmin edilir ki, bu da bir vergi ödəyicisinin (misal üçün, vergi agentli olan) artıq ödənilmiş vergi məbləğlərinin digər vergi ödəyicisinin ödənilməli olan vergi məbləğləri ilə əvəzləşdirilməsini ümumiyyətlə istisna edir.

Göstərilənləri nəzərə alaraq, Vergi Məcəlləsinin 87.1.1-ci maddəsində “digər vergilərin” sözlərindən sonra “vergi agentli tərəfindən ödəmə mənbəyində tutulan vergilər və qeyri-rezidentin Azərbaycan Respublikasının ərazisində vergi agentli üçün yerinə yetirdiyi iş və xidmətlərə görə hesablanmış ƏDV istisna olmaqla” sözlərinin əlavə olunması məqsədəmüvafiq hesab edirik.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2012-ci il 2 oktyabr tarixli 218 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin Nümunəvi Nizamnaməsi”nin 2-ci bölməsinin 2.3-cü bəndinin tələblərinə əsasən məktəbəqədər təhsil müəssisəsində uşaqların yaşı nəzərə alınmaqla qruplar 1-2 yaşlı uşaqlar üçün körpələr qrupundan, 2-3 yaşlı uşaqlar üçün körpələr qrupundan, 3-4 yaşlı uşaqlar üçün orta qrupdan, 4-5 yaşlı uşaqlar üçün böyük qrupdan və 5-6 yaşlı uşaqlar üçün məktəbə hazırlıq qrupundan ibarət olmaqla təşkil edilir. Lakin Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 9 mart tarixli 103 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Uşaq bağçalarında, uşaq evlərində və məktəbəqədər uşaq sanatoriyalarında uşaqlar üçün qida normaları (1 uşağa sutka ərzində qramla)”na (2 sayılı əlavə) əsasən uşaqlar üçün qida normaları yaşlar üzrə 4-6 yaş, “Körpələr evində, bağça-körpələr evində və uşaq evlərində uşaqlar üçün qida normaları (1 uşağa sutka ərzində qramla)”na (3 sayılı əlavə) əsasən isə 1 yaşadək, 1-1,5 yaş, 1,6-3 yaş müəyyən edilmiş, 3 yaşdan 4 yaşadək (orta qrup) uşaqlar üçün qida normaları tənzimlənməmişdir.

Hesablama Palatası tərəfindən bir neçə məktəbəqədər təhsil müəssisəsində aparılmış audit tədbirləri nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində 3 yaşdan 4 yaşadək uşaqların (orta qrup) qida təminatı 4 yaşdan 6 yaşadək (böyük qrup) uşaqlar üçün qida normalarına uyğun həyata keçirilir. Bu da həmin yaş qrupunda olan uşaqların fizioloji tələblərinə uyğun qida rasionunun

düzgün müəyyənləşdirilməməsi ilə yanaşı, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində bəzi ərzaq məhsulları üzrə normadan artıq ərzaq məhsullarının silgisinə və bu məqsədlərə əlavə dövlət vəsaitlərinin ayrılmasına səbəb olur.

Göstərilənləri nəzərə alaraq, uşaq bağçalarında, uşaq evlərində və məktəbəqədər uşaq sanatoriyalarında 3 yaşdan 4 yaşadək (orta qrup) uşaqların fizioloji tələblərinə uyğun rasionel qidalanmasını təmin etmək məqsədilə qida normalarının işlənilib hazırlanmasını və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 9 mart tarixli 103 nömrəli “Təhsil müəssisələrində, xəstəxanalarda və sosial sahənin digər ictimai müəssisələrində vətəndaşların qida normalarının tətbiq edilməsi haqqında” Qərarına müvafiq əlavənin edilməsini məqsədəuyğun hesab edirik.

3. Azərbaycan Respublikasında səhiyyə sahəsinə aid edilən qulluqçu vəzifələrinin və fəhlə peşələrinin əməyinin ödəniş dərəcələri Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi kollegiyasının 2004-cü il 22 noyabr tarixli 22 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Səhiyyə sahəsinə aid olan qulluqçu vəzifələrinin və fəhlə peşələrinin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçası”na uyğun olaraq həyata keçirilir. “Səhiyyə sahəsinə aid olan qulluqçu vəzifələrinin və fəhlə peşələrinin Vahid Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçası”nın “Tibb bacısı (qardaşı)” bölməsində orta tibb təhsilli “Tibb bacısı işi” ixtisası üzrə sahə, cərrahiyyə, prosedur, sarğı, masaj üzrə tibb bacısı (qardaşı) vəzifələrinin ödəniş dərəcələrinə ixtisas tələbləri müəyyən edilmişdir. Buna uyğun olaraq, səhiyyə müəssisələrində tibb heyətinin, o cümlədən, orta tibb heyətinin əmək haqları Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin qeyd olunan qərarında əks etdirilən ödəniş dərəcələrinə uyğun hesablanır.

Eyni zamanda, səhiyyə müəssisələrində fəaliyyət göstərən tibb işçilərinin ixtisaslaşma və ixtisasartırma məsələlərinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 2008-ci il 01 sentyabr tarixli 119 nömrəli əmri ilə “Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin müəssisələrində vəzifələrin nomenklaturası” təsdiq edilmişdir. Əmrə əsasən orta tibb vəzifələri üzrə tibb bacısı, əməliyyat otağının tibb bacısı, pəhriz üzrə tibb bacısı və sahə tibb bacısı vəzifələri müəyyən edilmişdir.

Göründüyü kimi, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin əmri ilə müəyyən olunmuş tibb bacısı vəzifəsinin nomenklaturası ilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin 2004-cü il 22 noyabr tarixli 22 nömrəli qərarında qeyd olunan tibb bacısı vəzifələri arasında uyğunsuzluqlar mövcuddur. Bu da Hesablama Palatası tərəfindən səhiyyə müəssisələrində aparılan audit tədbirlərində

tibb bacılarına ixtisas tələblərinin əməyin ödəniş dərəcələrinə tətbiqinin düzgün qiymətləndirilməsinə imkan verməməklə yanaşı, səhiyyə müəssisələrində orta tibb heyətinin əməyinin ödənişinə büdcədən ayrılmış vəsaitin artıq istifadəsinə şərait yaradır. Göstərilənləri nəzərə alaraq, həmin sənədlərin uyğunlaşdırılmasını məqsədmüvafiq hesab edirik.

4. Rayon (şəhər) Mədəniyyət və Turizm şöbələrinin (idarələrinin) inzibati heyətinin və rayonun (şəhərin) ərazisində dövlət mühafizəsinə götürülmüş daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi üçün ştatların sayının müəyyən edilməsini tənzimləyən normativ sənədlərin mövcud olmaması həmin sahələrdə əlavə ştat vahidlərinin saxlanmasına şərait yaratmaqla yanaşı, bu məqsədlərə ayrılan büdcə vəsaitlərinin səmərəsiz istifadəsi ilə nəticələnir.

Göstərilənləri nəzərə alaraq, habelə büdcədən bu məqsədlərə ayrılmış vəsaitlərin səmərəli istifadəsini təmin etmək üçün rayon (şəhər) Mədəniyyət və Turizm şöbələrinin (idarələrinin) inzibati heyətinin və rayonun (şəhərin) ərazisində dövlət mühafizəsinə götürülmüş daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi üçün ştatların sayını tənzimləyən normativ sənədlərin hazırlanması məqsədmüvafiqdir.

Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, rayon (şəhər) Mədəniyyət və Turizm şöbələrinin (idarələrinin) nəzdində olan muzeylərin, muzey tipli müəssisələrin, mədəniyyət evlərinin və klubların ştat normativləri Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin “Azərbaycan SSR Mədəniyyət Nazirliyinin mədəniyyət evi, klub və muzeylərinin nümunəvi ştatları haqqında” 1990-cı il 30 iyun tarixli 284 sayılı qərarı ilə tənzimlənir.

Məlum olduğu kimi, şəhər klubları, kənd mədəniyyət evləri, eləcə də, kənd klubları müasir şəraitdə keçmiş SSRİ dövründən fərqli olaraq yeni funksiyaları yerinə yetirir. Belə ki, rayon, şəhər, kənd mədəniyyət evlərinin və klublarının bəziləri “Sənətkarlıq mərkəzi”nə, bəziləri “Folklor mərkəzi”nə çevrilmiş, “Səyyar avtoklublar” ləğv edilmişdir. Bundan əlavə, həmin qərarla ekspozisiya zalında muzey baxıcısı ştatı hər sərgi otağına görə 0,5 vahid hesabı ilə müəyyən edilmişdir ki, bu da hazırkı tələblərə cavab vermir. Həmin qərarla mədəniyyət evlərinin tamaşa zallarında oturacaqların minimum say həddi 200 oturacaq kimi müəyyən olunmuşdur. Mədəniyyət müəssisələrinin mövcud zallarında isə həmin sayda müasir oturacaqların yerləşdirilməsi imkan xaricindədir. Hesablama Palatası tərəfindən aparılan nəzarət tədbirlərinin nəticələri göstərir ki, yuxarıda göstərilənlər

bir çox mədəniyyət müəssisələrində əlavə ştatların saxlanması, eləcə də, artıq büdcə vəsaitinin istifadə olunması hallarına imkan yaradır.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, rayon (şəhər) Mədəniyyət və Turizm şöbələrinin (idarələrinin) nəzdində olan muzeylərin, muzey tipli müəssisələrin, mədəniyyət mərkəzlərinin, mədəniyyət evlərinin və klubların ştat normativlərini və əməyin ödənişi sistemini tənzimləyən normativ sənədlərin müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasını məqsədəuyğun hesab edirik.

5. Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən son zamanlar həyata keçirilən nəzarət tədbirləri nəticəsində bir sıra hallarda audit obyektləri tərəfindən xidmət göstərilməsi zamanı aidiyyəti qaydaların olmaması müvafiq sahədə subyektivliyin rolunu artıran, habelə prosesə nəzarəti çətinləşdirən amillər kimi qiymətləndirilərək mövcud normativ-hüquqi aktlardakı boşluq və ziddiyyətlərin aradan qaldırılması üçün təkliflərin hazırlanması əsas istiqamətlərdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Hesablama Palatasının apardığı analitik təhlillərə görə bu hal tarif (qiymət) tənzimlənməsi sahəsində normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsini, ödənişli xidmət göstərilməsi ilə əlaqədar aidiyyəti qaydaların qəbul edilməsini və mövcud qaydaların yeni şəraitə uyğunlaşdırılmaqla təkmilləşdirilməsini şərtləndirir.

“Azərbaycan Respublikasında antiinflasiya tədbirlərinin gücləndirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 31 may 2005-ci il tarixli 242 nömrəli Fərmanının 4.2-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı” təsdiq edilmişdir ki, həmin siyahıya iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri üzrə təbii inhisar, dövlət inhisarı və inhisarçı təsərrüfat subyektlərini əhatə edən 39 istiqamət daxildir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 26 dekabr 2005-ci il tarixli 341 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Tarif (qiymət) Şurası haqqında Əsasnamə”nin 2.1.1-ci yarımbəndinə əsasən, qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq dövlət tənzimlənməsinə aid edilmiş qiymətlərin tənzimlənməsinin həyata keçirilməsini təmin etmək kollegial icra hakimiyyəti orqanı olan Tarif (qiymət) Şurasının əsas vəzifələrinə aid edilsə də, “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı” üzrə tarif (qiymət) tənzimlənməsinin vahid tənzimləyici orqan tərəfindən həyata keçirilməsinə dair müddəa qanunvericilikdə təsbit edilməmişdir. Bu

baxımdan, həmin siyahı üzrə Tarif (qiymət) Şurası ilə yanaşı, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti və digər dövlət orqanları (Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil Şurası və s.) tərəfindən tarif (qiymət) tənzimlənməsi həyata keçirilmiş, bəzi xidmətlər üzrə isə tənzimlənmə, ümumiyyətlə, tətbiq olunmamışdır.

Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən mallar (işlər və xidmətlər) üzrə vahid yanaşmanın mövcud olmaması bir sıra hallarda müvafiq malların (işlərin və xidmətlərin) qiymətlərinin (tariflərinin) düzgün formalaşmamasına və nəticə etibarilə vergilərin dövlət büdcəsinə səfərbər olunmasına, dövlət büdcəsi xərclərinin optimallaşdırılmasına təsir göstərməklə, istehlakçıların hüquqlarının pozulmasına gətirib çıxarır.

Tarif (qiymət) tənzimlənməsinin vahid tənzimləyici orqan tərəfindən həyata keçirilməsi baxımından və tənzimlənmənin faktiki vəziyyətindən asılı olaraq xidmətləri aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar:

- Qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq dövlət tənzimlənməsinə aid edilmiş, lakin Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”nda əksini tapmayan və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən tənzimlənməyən xidmətlər.

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”na daxil edilmiş, lakin Tarif (qiymət) Şurası tərəfindən tənzimlənməyən xidmətlər;

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”na daxil edilmiş, lakin tənzimləyici orqanla yanaşı digər dövlət orqanları tərəfindən (Səhiyyə Nazirliyi, Təhsil Şurası və s.) tarif (qiymət) tənzimlənməsi həyata keçirilmiş xidmətlər;

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”na daxil edilmiş, lakin heç bir icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən tənzimlənməyən xidmətlər;

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 sentyabr 2005-ci il tarixli 178 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”na daxil olan malların (işlərin və xidmətlərin) qiymətlərinin (tariflərinin) yalnız Şura tərəfindən deyil, müxtəlif dövlət orqanları tərəfindən tarif (qiymət) tənzimlənməsinə səlahiyyət verilməsi qanunvericilikdə bəzi dəyişikliklərin edilməsini zəruri edir.

Göstərilənləri nəzərə alaraq, yuxarıda qeyd edilən məsələlərin həll edilməsi, eləcə də qiymətlərin (tariflərin) dövlət tənzimlənməsi sahəsində vahid yanaşmanın tətbiq olunması məqsədilə qanunvericilik aktlarına müvafiq dəyişikliklər edilməklə zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini məqsədmüvafiq hesab edirik.

6. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2005-ci il 28 sentyabr tarixli 178 nömrəli qərarı ilə “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”nda yerquluşu, layihə-axtarış işləri bilavasitə təsbit olunmamış və “Daşınmaz əmlakın və torpaq sahələrinin kadastrı, qeydiyyatı və texniki inventarlaşdırılması ilə bağlı xidmətlər” dövlət tərəfindən tənzimlənən mallara (işlərə, xidmətlərə) aid edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30.09.2009-cu il tarixli 157 nömrəli Qərarı ilə “Qiymətləri (tarifləri) dövlət tərəfindən tənzimlənən malların (işlərin, xidmətlərin) Siyahısı”na dəyişiklik edilərək dövlət tənzimlənməsinə aid edilmiş “dövlət torpaqlarının kadastrı xidmətləri” “torpaq sahələrinin kadastrı ilə bağlı xidmətlər”lə əvəz olunmuşdur.

Dövlət büdcəsindən dövlət sifarişi ilə yerinə yetirilən yerquruluşu, dövlət torpaq kadastrı, geodeziya, topoqrafiya və kartoqrafiya işlərinin maliyyələşdirilməsinə hər il əhəmiyyətli məbləğlərdə vəsait ayrılır ki, bu da Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq sərəncamları ilə təsdiq edilmiş dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşdirilən torpaq islahatı, xəritəçəkmə işləri ilə bağlı dövlət sifarişinin yerinə yetirilməsinə yönəldilir. Təkcə 2010-2014-cü illərdə bu məqsədə 70,0 mln. manatdan çox vəsait sərf edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən aparılmış nəzarət tədbirləri zamanı müəyyən edilmişdir ki, hal-hazırda ləğv edilmiş Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin tabeliyində olan müəssisələr tərəfindən dövlət tapşırığı və sifarişi üzrə nəzərdə tutulan yerquruluşu və xəritəçəkmə işləri müvafiq illərdə ümumilikdə nəzərdə tutulan həcmdə icra olunsa da, ayrılmış vəsaitlər üzrə görülməsi nəzərdə tutulmuş iş növlərinin bölgüləri arasında dürüştəşmələr

aparılmış (bir növ üzrə azaldılaraq digər növün həcmi artırılmış), ayrı-ayrı illərdə dövlət sifarişi üzrə görülmüş işlərin nəzərəcarpacaq hissəsini keçid işləri (əvvəlki dövrlərdən qalan) təşkil etmişdir.

Dövlət sifarişi üzrə görülməsi nəzərdə tutulan işlərin dəyəri Komitə və onun struktur vahidləri tərəfindən təsdiq edilmiş müvafiq norma, məcmuə və toplulara əsasən müəyyən edilmiş, həmin norma, məcmuə və toplular struktur vahidləri tərəfindən yerquruluşu, torpaq kadastrı, geodeziya, topoqrafiya və kartoqrafiya işlərinin yerinə yetirilməsində istifadə edilən tariflərin təsdiq edilməsi üçün 2010-cu ildə Tarif (qiymət) Şurasına təqdim olunmuş, lakin Şura tərəfindən “hər bir xidmət üzrə göstərilən və habelə digər ümumi məlumatların hər xidmət üzrə struktur vahidləri, çalışan işçilərin sayı, beynəlxalq təcrübə, xidmət ilə əlaqədar digər statistik məlumatlar, hər növ üzrə göstərilən xidmətlərin sayı və sair məlumatların təqdim edilməsi ilə yanaşı layihə və məlumatların daha da təkmilləşdirilərək” təqdim edilməsi tövsiyə edilsə də, bu istiqamətdə işlər sona çatdırılmamışdır.

Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin ləğv edilməsi ilə əlaqədar olaraq, funksiyaları Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinə verilən yerquruluşu, dövlət torpaq kadastrı, geodeziya, topoqrafiya və kartoqrafiya işləri ilə bağlı xidmətlərin “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Qanuna uyğunlaşdırılması və ya “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” yeni qanunun qəbulu zamanı aşağıdakı məsələlərin nəzərə alınmasını məqsədəmüvafiq hesab edirik:

-“Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbləri baxımından dövlət reyestrinin aparılması ilə bağlı xidmətlərin dəqiq siyahısının və müvafiq xidmətlər üzrə tezləşdirmə əmsallarının Qanunda əks etdirilməsi;

- “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Qanunun tətbiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10.08.2004-cü il tarixli 113 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi barədə 03.02.2014-cü il tarixli 101 nömrəli Fərmanının 6-cı hissəsində Tarif (qiymət) Şurasına daşınmaz əmlakın dövlət reyestrinin aparılması ilə bağlı sənədlərin və məlumatların elektron formada verilməsinə görə ixtisaslaşdırılmış hüquqi şəxslər tərəfindən göstərilən xidmətlərin tariflərinin müəyyən edilməsi tapşırılmışdır. Bu tapşırığın icra edilməsi üçün “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Qanunda ixtisaslaşdırılmış hüquqi şəxslər tərəfindən göstərilən ödənişli xidmətlərin təsbit edilməsi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 iyun 2011-ci il tarixli 1578 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı”nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı (2011-2015-ci illər)”nın 1.2.3.2-ci yarımbəndində tariflərinə (qiymətlərinə) dövlət tənzimlənməsi tətbiq olunan sahələrin liberallaşdırılması, dövlət orqanları tərəfindən pullu və gələcəkdə pulsuz göstərilməsi mümkün olan xidmət sahələrinin müəyyən olunması, bu xidmətlərin maliyyələşməsi ilə bağlı mövcud problemlərin aradan qaldırılması üçün təşkilati-hüquqi və maliyyə tədbirlərinin həyata keçirilməsi tapşırığı nəzərdə tutulmuşdur.

Bununla yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” 3 mart 2014-cü il tarixli 119 nömrəli Fərmanının 4-cü hissəsində daşınmaz əmlaka hüquqların dövlət qeydiyyatı sahəsində prosedur, müddət və xərclərin azaldılması tapşırığı verilmişdir.

Göstərilənləri, eləcə də dövlət tənzimlənməsi tətbiq olunan sahələrin liberallaşması, dövlət orqanları tərəfindən pullu və gələcəkdə pulsuz göstərilməsi mümkün olan xidmət sahələrinin müəyyən olunması, bu xidmətlərin maliyyələşməsi ilə bağlı mövcud problemlərin aradan qaldırılması üzrə tapşırıqların yerinə yetirilməsi, bir sıra hallarda xidmət göstərən qurumun vəzifələrinə aid edilmiş işlərin (xidmətlərin) müəyyən normativlər əsasında ödəniş alınması qarşılığında görülməsi hallarının qarşısının alınması, habelə büdcə vəsaitlərindən qənaətlə və səmərəli istifadə edilməsi məqsədilə yerquruluşu, dövlət torpaq kadastrı, geodeziya, topoqrafiya və kartoqrafiya işlərinin təyinatından və xüsusiyyətlərindən asılı olaraq tənzimlənməsi, o cümlədən pulsuz göstərilməsi mümkün olan xidmət sahələrinin müəyyən olunması, xidmət göstərən subyektin vəzifələrinə aid edilmiş işlərin ödənişsiz olmasının müvafiq qanunda təsbit edilməsi, xidmətlərin aidiyyəti üzrə təsnifləşdirilərək “İnformasiya əldə etmək haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası qanunlarının və bu sahəni tənzimləyən digər normativ-hüquqi aktların tələblərinə uyğun həyata keçirilməsi məsələsinə baxılmasını məqsədəuyğun hesab edirik.

7. “Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı” ASC-nin məlumatına əsasən, respublikada suvarılan torpaqlar ölkənin kənd təsərrüfatına yararlı torpaq sahələrinin üçdə birini təşkil edir və ölkədə kənd təsərrüfatı məhsullarının 90%-ə qədəri bu torpaqlarda istehsal olunur. Suvarılan torpaqların təxminən üçdə birindən çoxu (565 min hektarı) mexaniki üsulla, o cümlədən 349,4 min hektar elektriklişdirilmiş, 68,2 min hektar dizel nasos stansiyaları ilə, 147,7 min hektarı

isə subartezian quyuları vasitəsilə suvarılır. Respublikada orta illik su çatışmamazlığı 3,7 kub km., az sulu illərdə isə 4,75 kub km. təşkil edir. Çaylardan ekoloji, energetika və digər məqsədlər üçün məcburi su buraxmaları nəzərə alınarsa, su çatışmamazlığının miqdarının minimuma endirilməsinin nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu görmək olar. Qlobal iqlim dəyişiklikləri ilə əlaqədar dünyada, o cümlədən Azərbaycanda son illərdə müşahidə olunan quraqlıqlar, eləcə də əlavə əkin sahələrinin dövriyyəyə cəlb olunması, təkrar əkinlərin artması suvarma suyuna tələbatı artırır. Belə şəraitdə suvarma suyunun çatışmazlığı bitkiçiliyə, xüsusilə də ərzaq təhlükəsizliyi baxımından strateji sahə olan taxılçılığa və heyvandarlığın inkişafına mənfi təsir göstərir. Bu baxımdan, suvarma suyundan qənaətlə istifadə edilməsi, su itkilərinin azaldılması, suvarma sisteminin işinin səmərəliliyi və etibarlılığının yüksəldilməsi, suyun verilməsi və bölüşdürülməsi sisteminin təkmiləşdirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Hesablama Palatası tərəfindən aparılan nəzarət tədbirləri zamanı müəyyən edilmişdir ki, hal-hazırda suvarma sistemlərində su itkilərinin hesablanması üzrə normativ-hüquqi akt mövcud deyil və müvafiq itkilər 1985-ci ildə dərc edilmiş dərsliyə (Ş.N.Bağirov, M.Tağıyev “Suvarma meliorasiyası” Bakı. Maarif nəşriyyatı 1985-ci il) istinadən aparılır. Belə ki, “Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı” ASC-nin Biləsuvar Suvarma Sistemləri İdarəsi tərəfindən Cənub Muğan Kanalı İstismarı İdarəsindən qəbul edilmiş 2011-ci ildə 308400,0 min kub metr, 2012-ci ildə 305053,0 min kub metr, 2013-cü ildə 305027,0 min kub metr suyun suvarma kanallarından itkilərinin həmin dərsliyə istinadən hesablanması (təyini), kanalların faydalı iş əmsalının təsərrüfatlararası suvarma kanalları üzrə 50-60 faiz, magistral kanallar üzrə 80-90 faiz, beton üzlüklü kanallar üzrə isə 85-90 faiz qəbul edilməklə, ümumilikdə suvarma sisteminin faydalı iş əmsalının 65-70 faiz təşkil etməsi müəyyənləşdirilmişdir. Suvarma sisteminin saxlanılması xərcləri dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilir, suyun bölüşdürülməsi və istifadəsi zamanı itkilərə yol verilməsi son nəticədə büdcə vəsaitlərinin səmərəliliyini aşağı salır.

Yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə alaraq, suvarma suyundan qənaətlə istifadənin tənzimlənməsi məqsədilə suvarma sistemlərində su itkilərinin (o cümlədən təbii itkilərin) müəyyənləşdirilməsi qaydalarını əks etdirən normativ-hüquqi aktın hazırlanmasını məqsədəuyğun hesab edirik.